

Monumentnummer*: 514077

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 21 februari 2000
Kadaster deel/nr: 9915/10

<i>Woonplaats*</i>		<i>Gemeente*</i>		<i>Provincie*</i>		
Teroele		De Fryske Marren		Friesland		
<i>Straat*</i>	<i>Nr*</i>	<i>Toev.*</i>	<i>Postcode*</i>	<i>Woonplaats*</i>	<i>Situering</i>	<i>Locatie</i>
Troelstraweg	27		8524 DK	Teroele	Bij	
<i>Kadastrale gemeente*</i>		<i>Sectie*</i>	<i>Kad. object*</i>	<i>Appartement</i>	<i>Grondperceel</i>	
Langweer		P			346	

*Rijksmonumentomschrijving***

Inleiding

De middelgrote AMERIKAANSE WINDMOTOR is een markant herkenningspunt aan de rand van het Koevordermeer. De naar Amerikaans model ontstane windmolen van het type "Herkules Metallicus Windturbine" is in Duitsland gefabriceerd door de "Vereinigde Windturbine Werke AG" te Dresden. De molen werd geïmporteerd door de Rotterdamse handelsmaatschappij R.S.Stokvis & Zonen Ltd. en tussen 1920 en 1925 gebouwd door de Balkster Machinefabriek van H.Koelstra voor de bemaling van een bij twee boeren in gebruik zijnde gedeelte van de Teroelster Polder.

Omschrijving

De voor de afmeting van de molen zeer hoge 10 meter hoge toren staat in een uit beton opgetrokken fundering. Kenmerkend voor deze kleine "Herkules" windmotor is het ontbreken van een betonnen onderbouw. De voorwaterloop is voorzien van een stalen krooshek en een dubbele schotbalkspanning. De stalen vijzel is gelegen in een betonnen vijzelbak met houten deksels. De betonnen achterwaterloop is voorzien van een houten wachtdeur en een dubbele schotbalkspanning. De molen maalt uit op het Koevordermeer (Friese boezem). De stalen toren heeft een ladder en een achtkantige stelling. De stelling bestaande uit stalen liggers, een houten dek en een stalen hekwerk. Aan de bovenzijde van de toren is een op kogellagers draaiend gietstalen motorlichaam aangebracht. Het achttien gegalvaniseerd stalen bladen tellende windrad heeft een diameter van 5.5 meter. Het rad bestaat uit zes

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

straalarmen waartussen segmenten met ieder drie bladen verbonden door twee ringen zijn aangebracht. De molen is voorzien van twee vanen: een hoofdvaan en een zijvaan. De eerste dient voor de zelfregeling naar de windrichting, de tweede voor zelfregeling naar windsterkte. De molen is voorzien van een gietstalen gaande werk en stalen spillen.

Waardering

De zgn. Amerikaanse windmotor uit het begin van de 20e eeuw is van cultuurhistorisch en industrieel-archeologisch belang:

- voor de geschiedenis van de industriële archeologie van Nederland in het bijzonder van die der windmotoren;
- voor de ontwikkeling van de vroeg-20e-eeuwse Nederlandse bemalingstechniek met gebruikmaking van Amerikaans model windmolens;
- als voorbeeld voor de fase tussen windmolenbemaling en motorbemaling;
- vanwege zijn rol in het ontstaan van de bemalingsgeschiedenis van de "Teroelster Polder" later het waterschap "Boarn en Klif";
- vanwege de zeldzaamheid van de kleine "Herkules" windmotoren zonder betonnen onderbouw gebouwd op een hoge toren;
- vanwege zijn landschappelijke betekenis als markant herkenningspunt aan de rand van het Koevordermeer.

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Industrie- en poldermolen

Functie

Molen